

HOE WETENSCHAPPELIJK IS DE UNIVERSITEIT?

© 2001 Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, via internet of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzondering bij de wet gesteld.

KNAW

Adres: Kloveniersburgwal 29, 1011 JV Amsterdam

Postadres: Postbus 19121, 1000 GC Amsterdam

Telefoon: 020-5510700

Fax: 020-6204941

E-mail: knaw@bureau.knaw.nl

WWW-adres: <http://www.knaw.nl>

Voor het bestellen van publicaties: 020-5510780

ISBN 90-6984-330-7

Het papier van deze uitgave voldoet aan ISO-norm 9706 (1994) voor permanent houdbaar papier

R.S. Reneman

*Hoe wetenschappelijk
is de universiteit?*

Jaarrede van de president van
de Koninklijke Nederlandse
Akademie van Wetenschappen
uitgesproken op 28 mei 2001

Het afsluiten van een bepaalde periode nodigt uit tot terugblikken op de omgeving die men zojuist verlaten heeft. Omkijken heeft echter een hoog risicogehalte, Lot zou daarover mee kunnen praten! Toch zou ik vandaag met u mijn gedachten willen delen over de omgeving die ik recent, zij het gedeeltelijk, verlaten heb: de universiteit. De instelling waar ik veel aan te danken heb, en waaraan ik in de komende jaren nog met plezier hoop te werken, maar die ik in mijn loopbaan nooit kritiekloos heb benaderd. Dat is mij niet altijd in dank afgenomen, maar het heeft nooit geleid tot verstoorde relaties. Dit zijn de grenzen van het speelveld waarop ik mij vanmiddag zal begeven. Het spel zal aanvallend zijn, maar naar mijn mening fair. In belangrijke mate gericht op veranderingen die plaats dienen te vinden teneinde ook in de toekomst Nederlandse universiteiten hun rol in de wetenschappelijke opleiding en de wetenschapsbeoefening, zowel nationaal als internationaal, te kunnen laten spelen.

UNIVERSITEITEN DOOR DE EEUWEN HEEN; HUN BETEKENIS VOOR ONDER-
WIJS EN ONDERZOEK. DE ROL VAN ALTERNATIEVE ORGANISATIES ALS
GELEERDE GENOOTSCHAPPEN

Wanneer men deskundigen, als onze Akademieleden Frijhoff en Van Berkel, raadpleegt over de rol die universiteiten in onze westerse samenleving sinds de Middeleeuwen gespeeld hebben, dan is het opdoemende beeld mistig, zeker waar het hun betekenis voor de wetenschapsbeoefening betreft. Naar de mening van de historicus Huizinga, van 1929 tot 1942 voorzitter van de afdeling Letterkunde van onze Akademie en wiens wijsheid nog steeds rondwaart in onze samenleving, waren de eerste universiteiten een product van de Middeleeuwse beschaving met elementen ontleend aan de oudheid. De eerste universiteiten in Europa, zoals die in Bologna eind 12e eeuw en die in Parijs begin 13e eeuw, hoewel verschillend in opzet, waren eigenlijk coöperaties van studenten en docenten. Universiteiten van het Bolognese type waren, naar de mening van Frijhoff, universiteiten van studenten die de professoren in dienst namen. Een situatie die voor mij herinneringen oproept aan de vijftiger en begin zestiger jaren van de 20e eeuw in Berlijn. Aan verschillende faculteiten van de nieuwe Vrije Universiteit in deze stad selecteerden studenten toen hun docenten; een zeer vooruitstrevende situatie. Het is echter vermakelijk te zien hoe deze faculteiten uitgroeid zijn tot redelijk behoudende bolwerken toen de progressieve studenten zelf docent geworden waren.

Volgens Huizinga waren in de Middeleeuwen de universiteiten instellingen van groot gezag, maar met een sterk kerkelijk karakter en strakke studieschema's. De universitaire structuur was daardoor weinig geschikt als kweekplaats voor nieuwe denkbeelden. Dit neemt niet weg dat de strakke schema's wel eens ontdoken werden en dat docenten in kleine kring meningen verkondigden die in de openbare colleges niet mochten. Hierin kwam pas verandering toen Humanisme en Reformatie naast de bestaande universiteiten hun eigen universiteiten oprichtten.

In de daarop volgende eeuwen hebben de vormen van het universitaire onderwijs veel veranderingen ondergaan. Veranderingen die naar de mening van Frijhoff minder te maken hadden met vakinhoudelijke of didactische ontwikkelingen, maar veel meer met de functies die universiteiten in de samenleving vervullen en met de wisselende maatschappelijke waardering ten aanzien van bepaalde vakgebieden. Uit de door hem bestudeerde variaties komt Frijhoff tot de conclusie dat door de eeuwen heen de twee functies van elk stelsel van hoger onderwijs zijn het geven van vakkundig onderwijs en het leren omgaan met kennis en vaardigheden. Bij de ontwikkeling van de wetenschap in Europa hebben naar zijn mening universiteiten, op een enkele uitzondering na, slechts een beperkte rol gespeeld.

Vanaf het eerste begin zijn universiteiten meestal niet in staat geweest nieuwe ontwikkelingen, zeker die in de wetenschap, te volgen. Dikwijls was het nodig nieuwe universiteiten of academies – geleerde genootschappen – op te richten teneinde vernieuwingen tot stand te brengen. Als voorbeelden noemt Frijhoff de oprichting in de 16e eeuw van humanistisch georiënteerde instellingen om nieuwe filologisch-historische denkbeelden te kunnen introduceren, zoals die van de Wittenberg, en het scheppen van alternatieve structuren, zoals het Collegium Trilingue te Leuven, waar Erasmus studeerde, en het Collège Royal, het huidige Collège de France, in Parijs. Dit laatste college ontstond als alternatief voor de vastgeroeste Sorbonne. In de 17e eeuw werden de Royal Society te Londen en de Académie des Sciences te Parijs opgericht die als publieke of semi-publieke academies een zeer belangrijke rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling van de natuurwetenschappen, buiten universiteiten om. Deze ontwikkelingen hebben er toe geleid dat in veel landen van Europa het wetenschappelijk onderzoek zich geconcentreerd heeft in speciaal daarvoor opgerichte laboratoria en instituten. Nederland is één van de weinige landen waar vanaf het eind van de 16e eeuw de wetenschapsbeoefening juist binnen universiteiten heeft plaats gevonden en deze op structurele wijze nauw verbonden is met het hoger onderwijs.

Uniek voor Europa was, naar de mening van Taverne en Van Berkel, de vorming van een Ingenieursschool bij de Universiteit van Leiden in 1600, waar volgens het plan van Simon Stevin technische praktijk en wetenschappelijk denken hand in hand gingen. Maar óók in Nederland zijn belangrijke wetenschapsgebieden tot ontwikkeling gekomen, en niet zelden tot grote bloei gebracht, buiten universiteiten om. Denkt u bijvoorbeeld maar aan de instituten op het gebied van de natuurwetenschappen bij NWO, die op terrein van de geestes- en levenswetenschappen bij de KNAW, de instituten bij TNO en instituten als het Nederlands Kanker Instituut.

Hoewel in Nederland universiteiten van oudsher dus verantwoordelijkheid dragen voor de ontwikkeling van de wetenschap, heeft het volgens Van Berkel echter tot de 19e eeuw geduurd alvorens geleerden aan universiteiten, dank zij de hervorming van het wetenschappelijk bestel, de kans kregen wetenschap te bedrijven in relatief grote vrijheid. Pas in de 20e eeuw heeft de wetenschap naar zijn mening een definitieve plaats verworven in de moderne universiteit. In de thans vigerende wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek is nadrukkelijk vastgelegd dat universiteiten tot taak hebben het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek alsmede het opleiden tot wetenschappelijk onderzoeker en het overdragen van kennis ten behoeve van de maatschappij. De wetenschap in al zijn facetten hoort dus een belangrijke rol te spelen in het te voeren beleid van universitaire instellingen. Anno 2001 moet ik helaas constateren dat dit besef lang niet bij alle universitaire bestuurders is doorgedrongen. Wetenschap dient de drijfveer te zijn in het universitaire onderwijs en kwaliteit is de enige garantie voor overleven, zeker in een verenigd Europa.

Aan universiteiten worden opleidingen gestart en aangeboden waarin naar de wetenschappelijke component alleen maar te gissen valt. Met andere woorden omwille van het studentenaantal worden opleidingen aangeboden die binnen instellingen voor hogerberoepsonderwijs – HBO instellingen – niet zouden mistaan. Dit terwijl universiteiten zich willen en moeten blijven onderscheiden van deze instellingen via het primaat op het wetenschappelijk onderzoek en het wetenschappelijke karakter van de opleiding. Schaalvergroting geeft wellicht satisfactie bij universitaire bestuurders, maar men dient te beseffen dat schaalvergroting slechts in een klein deel van de gevallen tot betere resultaten leidt, zoals diverse studies over fusies in het bedrijfsleven hebben aangetoond. Ik zou bestuurders van universiteiten op willen roepen schaalvergrotingen en fusies, ook over landsgrenzen heen, achterwege te laten en zich te richten op nieuwe wetenschappelijke ontwikkelin-

gen en de kwaliteitsverbetering van het wetenschappelijk onderwijs en – onderzoek. Hier liggen uw verantwoordelijkheden. Profileer uw bestaande opleidingen op basis van kwaliteit, uitgaande van een verdere mondialisering van wetenschappelijke opleidingen.

HET BACHELOR-MASTER MODEL

In het door de KNAW voorgestane Bachelor-Master model in het wetenschappelijk onderwijs hebben wij van meet af aan gepleit voor het doorstroom model met een brede opleiding in de Bachelorsfase en een gespecialiseerde opleiding in de Mastersfase. Een verbreding die hoognodig is om met andere disciplines te kunnen communiceren in multidisciplinaire samenwerkingsverbanden in het wetenschappelijk onderzoek en bij het oplossen van maatschappelijke problemen. De specialisatie in de Mastersfase zou naar de mening van de KNAW plaats moeten vinden daar waar de kwaliteit van de Mastersopleiding het hoogst is. En dit hoeft niet per se in Nederland te zijn! Alleen al in een verenigd Europa zal de student kunnen kiezen uit een keur van mogelijkheden. Het is dus zaak Mastersopleidingen, zeker waar het de onderzoeksvariant betreft, te koppelen aan hoogwaardig onderzoek in bijvoorbeeld onderzoekscholen. In het recente rapport *Rijzende sterren. Om de kwaliteit van de onderzoekersopleiding** heeft de KNAW hiervoor nog eens een warm pleidooi gehouden.

Een dergelijke benadering impliceert differentiatie tussen universiteiten, zeker voor wat betreft de Mastersopleiding. Dit laat het financieringsstelsel voor universiteiten en de studiefinanciering toe. De KNAW is van mening dat de universitaire Bachelors-Mastersopleiding de verantwoordelijkheid van de overheid is en dat voor ieder wetenschapsgebied de onderzoeksvariant in de Mastersopleiding een tweejarige opleiding dient te zijn. Het laten volgen van het onderzoeksdeel in de Mastersopleiding in onderzoekscholen heeft nog belangrijke additionele voordelen. De studenten kunnen zelf ondervinden hoe boeiend het is in een wetenschappelijke omgeving te werken, terwijl de besten onder hen geselecteerd kunnen worden voor de opleiding tot onderzoeker. Het zou goed zijn gerealiseerde differentiaties in Mastersopleidingen tussen universiteiten te belonen met extra middelen. Recent heeft de minister van OCenW, de heer Hermans, aangegeven bereid te zijn dergelijke initiatieven financieel te steunen.

* *Rijzende sterren. Om de kwaliteit van de onderzoekersopleiding*, KNAW, Amsterdam 2000.

Ongebreidelde uitbreiding van het aantal opleidingen bij universiteiten zonder dat dikwijls een wetenschappelijke basis aanwezig is, doet vermoeden dat de omzet belangrijker geacht wordt dan de inhoud. Hoger onderwijs lijkt handel geworden te zijn. Een internationale ontwikkeling, afgaande op het voorstel van de Verenigde Staten aan de leden van de World Trade Organisation om de handel in hogeronderwijs-diensten vrij te maken. Dit spreekt de minister van OCenW aan, gelet op zijn uitspraak in de NRC van 10 maart jl. dat onderwijs 'een gouden markt is'. De minister dacht hierbij echter aan concurrentie op basis van kwaliteit. De Nederlandse handelsgeest was hem echter reeds vooruitgesneld. Ondernemende hogeronderwijsinstellingen waren minder kieskeurig en hadden hun advertentie-campagne voor het aantrekken van studenten al gelanceerd. Zo werden op de hogeronderwijsbeurs in Beijing, in februari van dit jaar, Bachelorsopleidingen van 1, 2 of 3 jaar en Mastersopleidingen voor 5000 euro aangeboden. Hoe beschamend voor het Nederlandse hogeronderwijs! Natuurlijk is hoger onderwijs, net als wetenschappelijk onderzoek, een internationale aangelegenheid. Ik ben dit met de heer Hermans eens en ik heb dit in relatie tot de Mastersopleiding al aangegeven. Het internationale karakter dient echter ingegeven te zijn door kwaliteit. Ik hoop van ganser harte dat de accreditering van Bachelors- en Mastersopleidingen internationaal een eind zal maken aan deze misplaatste commercie.

Wij hebben in Nederland gekozen voor een binair stelsel: hogere-beroepsopleidingen naast wetenschappelijke opleidingen (WO). De KNAW is hiervan een warm voorstander. Beide opleidingsvormen hebben hun nut in de samenleving bewezen. Het onderwijs aan universiteiten dient daarom wetenschappelijk van karakter te blijven. Wanneer dit principe verlaten wordt, zullen HBO instellingen zich met evenveel recht kunnen werpen op wetenschappelijke Mastersopleidingen. Een mogelijkheid die niet denkbeeldig is, gelet op het streven van de minister van OCenW naar een open stelsel van hoger onderwijs, waarin het institutionele onderscheid tussen HBO en WO zal vervagen. De KNAW is geen voorstander van dit streven.

Men zou kunnen stellen dat universiteiten wel gedwongen worden het aantal opleidingen uit te breiden omdat het financieringsmodel in belangrijke mate gebaseerd is op het aantal op te leiden studenten. Ik vind dit geen goed argument omdat uitbreiding van het aantal opleidingen niet leidt tot kwaliteitsverbetering van reeds bestaande opleidingen en daar gaat het om! Het zou veel logischer zijn

om binnen de lump-sum financiering het alloceren en realloceren van middelen binnen de instelling te baseren op kwaliteit en veel minder op studentenaantallen, zeker in de Mastersfase.

DE OPLEIDING TOT WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEKER; HET BELANG VAN
GOED FUNCTIONERENDE ONDERZOEKSCHOLEN

Niet alleen bij de Mastersopleiding, maar ook bij de verdere opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker zal de internationale concurrentie steeds voelbaarder worden. Reeds nu is het een groot probleem de AIO/OIO plaatsen te bezetten met goede mensen. Het aanbod is gering en de kwaliteit van de kandidaten gemiddeld laag. Het is zaak in Nederland onderzoekersopleidingen (PhD-opleidingen) te organiseren van hoge kwaliteit, niet alleen voor wat betreft het wetenschappelijk onderzoek maar ook voor wat betreft het opleidingsdeel. Slechts dan zal het mogelijk zijn met andere landen in de wereld te concurreren bij het aantrekken van de beste jonge mensen voor de opleiding. Duitsland heeft dit heel goed begrepen en eerder dit jaar elf Max Planck Instituten, dwars door alle disciplines heen, geïdentificeerd als topopleidingscentra waarbij er naar gestreefd wordt dertig procent van de PhD-studenten aan te trekken uit het buitenland. Een dergelijke infrastructuur lijkt mij ook een uitstekende basis voor het behoud van jonge mensen voor de wetenschap na het beëindigen van hun opleiding.

In Nederland is meer dan tien jaar geleden gekozen voor het systeem van onderzoekscholen voor het opleiden van jonge wetenschappers. In het protocol voor erkenning van onderzoekscholen is de basis voor PhD-opleidingen van hoge kwaliteit vastgelegd. In onderzoekscholen dient hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek verricht te worden en moet een goed onderwijs- en begeleidingsprogramma aangeboden worden. Bovendien dienen onderzoekscholen over voldoende zelfstandigheid en financiële middelen te beschikken om hun taken uit te kunnen voeren. In de afgelopen tien jaar heeft de Erkenningscommissie Onderzoekscholen, de ECOS, de erkenning in belangrijke mate af laten hangen van de kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek. Naar de mening van de ECOS is nu echter de tijd aangebroken dat een goed opleidings- en begeleidingsprogramma en voldoende zelfstandigheid en financiële armslag mede bepalende criteria zullen zijn. Er is naar haar mening voldoende tijd geweest voor onderzoekscholen en universitaire instellingen om zich op het volledige erkenningsprotocol voor te bereiden. Een standpunt dat van harte door het bestuur van de KNAW ondersteund wordt. In ons recente rapport *Rijzende sterren* hebben wij hiervoor nog eens een lans gebroken.

De KNAW is van mening dat voldoende zelfstandigheid van onderzoekscholen niet alleen een vereiste is om hun primaire taken uit te kunnen voeren, maar ook om in een verenigd Europa slagvaardig te kunnen handelen. In de 'European Research Area', zoals voorgestaan door Eurocommissaris Busquin, zal kwaliteit geconcentreerd dienen te worden teneinde met Japan en vooral de Verenigde Staten wetenschappelijk concurrerend te kunnen zijn. Voor deze concentraties, hetzij in Europese instituten, hetzij in Europese netwerken, willen wij toch koersbepalende wetenschappers leveren en niet degene die 's avonds het licht uit doet. Via onderzoekscholen van hoge kwaliteit en met voldoende bewegingsvrijheid en middelen kunnen belangrijke posities in de Europese concentraties afgedwongen worden.

Voldoende financiële armslag voor onderzoekscholen in de eerste geldstroom is ook van groot belang voor wetenschappelijke vrijheid en het verrichten van risicodragend, nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek. Primaire verantwoordelijkheden van universiteiten, zoals nog eens eloquent verwoord door de voorzitter van de VSNU, de heer d'Hondt, op de jaarconferentie van zijn vereniging op 11 april jl.

In Nederland hebben de universiteiten nog steeds het primaat van de wetenschap. Hierdoor zullen zij een belangrijke rol dienen te spelen in de wetenschappelijke ontwikkelingen in een verenigd Europa. Reken u in dit krachtenspel niet rijk! Er zal slechts een beperkt aantal gebieden zijn waarop u internationaal als instelling kunt excelleren. Ga voor kwaliteit, vooral in uw Masters- en PhD opleidingen, en geef uw goede wetenschappers voldoende ruimte en middelen om hun rol in de top van de Europese wetenschap te kunnen spelen. Bescherming van kwaliteit en het maken van keuzes, daar gaat het om. Een verantwoordelijkheid die in het nieuwe systeem van kwaliteitsbeoordeling nog meer dan voorheen bij individuele instellingen komt te liggen.

Ik besef ten volle dat de door mij geschetste ontwikkelingen niet noodzakelijkerwijs representatief zijn voor alle disciplines. In een aantal disciplines wordt ook uitstekend promotieonderzoek verricht buiten onderzoekscholen. Waar nuttig, zal dit vooral zo moeten blijven. Maar ook deze disciplines zullen geconfronteerd worden met de ontwikkelingen in een verenigd Europa. Aansluiting bij onderzoekscholen, waar inhoudelijk mogelijk, zou ook voor hen een goede ontwikkeling zijn.

De geringe aantrekkingskracht van de wetenschap op jongeren is een wereldwijd probleem waarmee wij de laatste jaren geconfronteerd worden. Om het wetenschappelijk onderzoek aantrekkelijk te maken voor jonge mensen zal meer dienen te geschieden dan het creëren van goede onderzoekersopleidingen. Over de verbetering van het carrièreperspectief voor jonge onderzoekers is reeds veel gezegd en ik denk dat VSNU, NWO en KNAW met de Vernieuwingsimpuls op de goede weg zijn om hieraan gestalte te geven. Het is aan de universiteiten om in het kader van deze impuls het formatiebeginsel om te zetten in een carrièrebeginsel, zoals warm aanbevolen in het rapport van mevrouw Van Vucht Tijssen*. Een aanbeveling waarin de KNAW zich volledig kan vinden, niet in de laatste plaats omdat wij dit beleid reeds voeren in onze eigen instituten. Het carrièreperspectief voor vrouwen in de wetenschap verdient speciale aandacht. Alle bij het wetenschappelijk onderzoek betrokken organisaties zijn zich hiervan ten volle bewust. Het was goed te zien dat een beperkt programma van NWO – het Aspasia programma – verhoudingsgewijs veel deuren voor vrouwelijke onderzoekers geopend heeft: 68 vrouwen werden bevorderd tot UHD, meer dan tweemaal zoveel als het aantal beoogd met het NWO programma. Inspanningen zijn nodig om vrouwen gelijkwaardige posities in de wetenschap te doen verwerven. Wij zien geleidelijk aan tekenen van verbetering, die ook zichtbaar zijn in het lidmaatschap van onze Akademie.

De interesse van de jeugd voor de wetenschap dient naar mijn mening reeds gewekt te worden op de middelbare school. De docent op het VWO dient weer aanzien te krijgen. Het is zaak dat het docentencorps weer voor een groot deel uit universitair opgeleide Masters en gepromoveerden gaat bestaan en dat docenten zich weer volledig aan het les geven kunnen wijden. Slechts dan zal de interesse van de leerling voor de wetenschap gewekt kunnen worden. Voor de toekomst van de wetenschap in Nederland dient hieraan prioriteit gegeven te worden bij de besteding van de extra middelen die de minister van OCenW recent heeft verworven.

Ook andere wegen staan open om de jeugd te interesseren voor de wetenschap. Op verschillende plaatsen bezoeken universitaire medewerkers middelbare scholen om de leerlingen deelgenoot te maken van hun belevenissen in de wetenschap. Ook gaan hoogleraren na hun emeritaat lesgeven op middelbare scholen. In samenwerking met de KNAW maakt Jan Vink, de maker van ondermeer Klokhuis, voor Teleac/NOT een dertigtal korte televisie programma's voor de jeugd over de

* *Talent voor de Toekomst. Toekomst voor Talent. Plan van aanpak voor het wetenschapspersoneelsbeleid*, Utrecht, juni 2000.

wetenschap. Programma's waarin het werk van jonge onderzoekers wordt gepresenteerd. De televisieprogramma's, die vanaf september 2002 uitgezonden worden, zullen ook op videoband beschikbaar zijn zodat ze op middelbare scholen in het leerprogramma opgenomen kunnen worden. Er wordt veel ondernomen om bij de jeugd interesse voor de wetenschap te wekken. Ik hoop van ganser harte dat deze initiatieven succes op zullen leveren.

OP NAAR DE UNIVERSITEIT VAN DE 21E EEUW

Er wordt veel gevraagd van de Nederlandse universiteiten. Een aantrekkelijke werkgever worden voor jonge mensen, waarbij deze zicht hebben op een duidelijk carrièreperspectief, het ontwikkelen van hoogwaardige opleidingen, zowel in de Bachelors-, de Masters- als de PhD-fase, waarmee internationaal de concurrentie aangegaan kan worden en het creëren van meer ruimte voor fundamenteel, risicodragend onderzoek. Is dit alles niet te veel gevraagd? Ik denk van niet! Een dosis gezond verstand, wijs beleid gericht op de primaire universitaire taken, het durven maken van keuzes zullen deze ontwikkelingen tot een goed einde brengen. Gelukkig worden in toenemende mate in universitaire besturen van personen met wetenschappelijk gezag opgenomen, die en de universiteit van binnen uit kennen en de universiteit van de 21e eeuw gestalte kunnen geven. Het is ondenkbaar dat deze veranderingen, mede gelet op de grote bezuinigingen waaraan de universiteiten de afgelopen jaren zijn blootgesteld, gerealiseerd kunnen worden zonder extra middelen. Ik kan mij niet voorstellen dat voor goede plannen geen geld beschikbaar zou zijn. In dit verband citeer ik graag de voorzitter van de SER, de heer Wijffels, die tijdens de eerdergenoemde VSNU-conferentie stelde: 'Extra overheidsgeld in de wetenschap stoppen moet, en ik verwacht dus ook dat dit zal gebeuren'. Extra overheidsgeld zou naar de mening van de KNAW niet alleen gebruikt moeten worden voor de zo noodzakelijke veranderingen in universiteiten, maar ook voor substantiële ophoging van het budget van NWO, zowel voor thematische vernieuwingen als voor ongebonden speurwerk ter verdere ondersteuning van het vrije, risicodragende onderzoek binnen universiteiten.

DE KNAW ALS ACTOR

De KNAW heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de gedachtenvorming over de problemen waarmee de wetenschap en het wetenschappelijk onderwijs heden ten dage geconfronteerd wordt. Zij mengt zich echter ook in meer maatschappelijke

discussies, waarbij de wetenschap in het geding is. Zo heeft de KNAW samen met de VSNU en NWO het initiatief genomen om met de Stichting WeTeN nieuwe stijl tot een betere publieksvoorlichting over de wetenschap te komen.

In ons streven de wetenschap dichter bij de samenleving te brengen, past ook de deelname van de KNAW aan 'De Avond van Wetenschap en Maatschappij', een initiatief van de heer Huibregtsen, gericht op een betere interactie tussen wetenschap en maatschappij. Het succes van de eerste avond heeft het bestuur van de organiserende stichting doen besluiten ook dit jaar weer een avond te organiseren, en wel op 29 oktober a.s.

Er staat veel te gebeuren. Ik denk dat wij vindingrijk genoeg zijn om gezamenlijk de benodigde maatregelen te treffen en de juiste beslissingen te nemen. De KNAW zal hierbij haar verantwoordelijkheid niet uit de weg gaan. Ik hoop van ganser harte dat ik volgend jaar met u hier mag constateren dat wij goede voorde-
ringen hebben gemaakt.